

УДК 347.73

DOI [https://doi.org/10.32837/pyuv.v2i3\(28\).367](https://doi.org/10.32837/pyuv.v2i3(28).367)**В. М. Прасюк***здобувач кафедри адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету***ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ: ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ**

Теоретичний складник дослідження питань у сфері адміністративно-правового регулювання державного фінансового контролю вимагає зацікавленого і цілеспрямованого розгляду, а також передбачає визначення певної системи основних категорій, тому вважаємо за доцільне проаналізувати поняття «державний фінансовий контроль».

Безумовно, перш ніж розглядати державний фінансовий контроль, насамперед слід зосередити увагу на понятті «контроль» та його походженні. Історично первинним є роз'яснення змісту контролю як перевірки правдивості та достовірності документів, згодом контроль визначався як перевірка відповідності дій, поставлених цілей, завдань чинним законам, і, нарешті, до контролю було включено аналіз відхилень, розкриття їх причин.

Термін «контроль» не є простим за значенням і найчастіше асоціюється з системою спостереження і перевірки чого-небудь. Поширене доктринальне положення про те, що зміст слова «контроль» має французьке коріння “controle” – перевірка, яке своєю чергою утворилося від латинського “contra” і полягає у визначенні таких понять: «протилегний», «проти», «протидія», «протилегність» [1, с. 447]. Тому у більш правильному розумінні контроль можна тлумачити як перевірку, а також спостереження з метою протистояння чомусь небажаному для виявлення, попередження та припинення протиправної поведінки. Варто зазначити, що поняття контролю у діючому законодавстві не закріплено, це спричинило постійні дискусії між позиціями вчених. Вітчизняні науковці по різному підходять до визначення поняття «контроль», підкреслюючи ті або інші риси та властивості контролю. Проте велика кількість із них погоджується з думкою, що контроль є однією з функцій управління і представляє собою систему спостереження за діями керованого об'єкта для оцінки ефективності прийняття управлінських рішень.

На думку С.В. Ківалова, контроль є «важливою ознакою змісту державного управління (використовує саме цей термін) та полягає у спостереженні за діяльністю об'єкта і в перевірці її відповідності управлінським рішенням» [2, с. 291]. Т.О. Коломоець стверджує, що контроль – це «функція управління, засіб виконання завдань управління, особливість якого полягає в тому, що він має активний характер, тобто суб'єкти контролю наділені правом втручання в

діяльність підконтрольних об'єктів» [3, с. 128]. В.К. Колпаков слушно зауважує, що контроль – це «організаційно-правовий засіб забезпечення законності й дисципліни, який характеризується спостереженням і перевіркою діяльності об'єкта контролю та фактичної відповідності тих чи інших дій вимогам чинного законодавства з можливістю втручатися в оперативно-господарську діяльність для усунення виявлених недоліків зі спроможністю притягнення порушників до відповідальності» [4, с. 283]. О.М. Бандурка характеризує контроль як «своєрідну форму зворотного зв'язку, яка дозволяє побачити і виявити, наскільки точно додержуються задані параметри системи управління, тобто процес забезпечення досягнення об'єктом управління поставлених перед ним цілей» [5, с. 303]. В.В. Галуцько доводить, що контроль – це «вид діяльності публічної адміністрації щодо перевірки й обліку контрольованого об'єкта публічного управління, виконання покладених на нього завдань та реалізації своїх функцій, визначених нормами адміністративного права» [6, с. 197]. Різноманітні підходи до визначення поняття «контроль» не стільки відображають прагнення дати універсальне поняття, скільки є наслідком розгляду цієї категорії крізь призму різних наукових поглядів. Отже, у змісті поняття «контроль» чітко відображені: а) вектор певної діяльності; б) суб'єкти відповідної діяльності; в) об'єкти такої діяльності. Проте слід зауважити, що в юридичній літературі контроль розглядається здебільшого як певна діяльність, а його важливим завданням, разом із притягненням до відповідальності винних у вчиненні правопорушень, є попередження таких правопорушень у майбутньому та стимулювання усіх зацікавлених осіб до правомірної (законної) поведінки. Отже, контроль є неодмінним складником (елементом) управління, він забезпечує зворотний зв'язок між об'єктом і суб'єктом управління, надає інформацію про його фактичний стан справ на підконтрольному об'єкті, про стан виконання законів і дисципліни, про виконання відповідних рішень і рекомендацій, дозволяє усунувати несприятливі явища та попереджувати порушення. Таким чином, спираючись на фундаментальні погляди вчених-адміністративістів, поняття «контроль» можна охарактеризувати як одну із функцій управління, яка представляє собою систему спостереження та перевірки за діями керованими об'єктами.

ваного об'єкта для оцінки ефективності прийняття управлінських рішень.

Невіддільним елементом забезпечення такої функції органів владних повноважень, як публічне адміністрування, є контроль та його похідне поняття – державний контроль. Державний контроль виникає із сутності влади і держави та, як і будь-який елемент цих категорій, має своє місце в публічному адмініструванні, що визначається функціями управління, метою та ієрархією державної влади. Ефективність функціонування органів публічного адміністрування значною мірою залежить від здійснення контролю за точним виконанням законів, рішень, розпоряджень, від належної організації їх виконання. Проведення систематичного і всеосяжного контролю сприятиме забезпеченню наукової обґрунтованості рішень, положень та інших нормативних документів, своєчасної їх реалізації. Завдяки контролю відбувається вплив на дисципліну органів державної влади та посадових осіб, що справедливо дає можливість об'єктивно оцінювати рівень їхньої компетентності і відповідальності, позитивної практики. Контроль є необхідною умовою виявлення неправомірних вчинків у діяльності суб'єктів публічного адміністрування, усунення недоліків і причин, що їх зумовлюють, та запобігання небажаних наслідків. Він не лише сприяє корегуванню управлінської діяльності, а й допомагає передбачувати перспективи подальшого розвитку та досягнення конкретного результату.

Дослідження особливостей державного контролю в Україні переважно проводились представниками різних галузей права на основі застосування діалектичного, історичного, статистичного, порівняльно-правового, формально-логічного, соціологічного підходів, а також спеціальних юридичних методів граматичного розгляду та тлумачення правових норм. Досить важливий висновок щодо сутності державного контролю надав В.А. Ліпкан. Зокрема, дослідником зазначено, що «державний контроль спрямований передусім на досягнення цілей функціонування державних інституцій, створення умов для реалізації прав і законних інтересів людини і громадянина. Це досягається внаслідок організації ефективного контролю за виконанням вимог законів та інших нормативно-правових актів, а також вжиття адекватних заходів з усунення порушень, запобігання їх у майбутньому» [7, с. 7]. В.М. Гаращук зазначає, що «державний контроль включає дії контролю всіх без винятку державних структур та контроль у сфері державного управління, основна мета якого полягає в дослідженні взаємовідносин суб'єктів державного управління з метою підтримання законності та дисципліни в державному управлінні» [8, с. 204]. Тобто державний контроль, безумовно, є функцією публічної адміністрації, яку

здійснює держава в особі уповноважених органів з метою перевірки дотримання й виконання поставлених завдань, прийнятих рішень, їх законності і правомірності. Державний контроль дає змогу отримувати достовірну й об'єктивну інформацію про фактичний стан справ на підконтрольному об'єкті, про стан виконання законів і державної дисципліни, про хід виконання відповідних рішень і рекомендацій, вживати оперативні заходи щодо запобігання, виявлення та припинення дій, що суперечать встановленим державою нормам [9, с. 173].

Державний контроль необхідно розуміти як багатоаспектне, багатозначне явище, з урахуванням напрямку, в якому він застосовується і на якому рівні. Виходячи з цього, він інтерпретується і як функція, і як процес, і як вид суспільних відносин. Поняття «державного контролю» можна розглядати у широкому та вузькому значеннях. «Вузьке» поняття використовується для позначення державного контролю як функції держави, одного з напрямів її діяльності, тоді як «широке» – розкриває зміст цього поняття, характеризуючи його як певні суспільні відносини, що виникають між певними суб'єктами стосовно певного об'єкта з приводу дотримання норм права, котрі регулюють такі відносини. На думку В.Б. Авер'янова, у «широкому» значенні державний контроль – це «сукупність політичних, економічних та ідеологічних процесів і методів, яким належить забезпечити стабільність суспільства та державного ладу, дотримання соціального порядку, вплив на масову та індивідуальну свідомість, у вузькому – певну діяльність державних органів, які за допомогою притаманних їм форм, методів і визначених процедур здійснюють перевірку та нагляд підконтрольних об'єктів» [10, с. 429]. У сучасній адміністративно-правовій доктрині поняття «державний контроль» розглядається як функція, принцип, форма, метод діяльності. С.Г. Стеценко вважає державний контроль «функцією публічного управління, що полягає в оцінюванні правомірності діяльності об'єкта контролю та здійснюється відповідними органами публічної адміністрації» [11, с. 196]. О.Ф. Андрійко визначає сутність державного контролю як «функцію держави, що полягає у спостереженні та аналізі відповідності діяльності усіх суб'єктів суспільних відносин установленим державою параметрам, а також у певному «коригуванні» відхилень від цих параметрів» [12, с. 2]. Державний контроль як принцип, за твердженням О.М. Бандурки, несе у своєму змісті «вимогу підтримання законності, дисципліни, порядку, організованості, забезпечення прав і свобод громадян у процесі діяльності держави» [13, с. 215]. Отже, автори, розкриваючи значення державного контролю, визнають його як невіддільний функ-

цію публічного адміністрування, а тому можна стверджувати, що правова природа державного контролю полягає в тому, що він здійснюється конкретними державними органами та їх посадовими особами у чітко визначених рамках закону і призводить до певних юридичних наслідків.

Огляд наукової літератури свідчить про те, що для ґрунтовного вивчення державного фінансового контролю необхідно звернутись до аналізу поняття «фінансовий контроль». Фінансовий контроль є універсальним явищем і має місце у всіх сферах суспільного відтворення. Суть фінансового контролю розкривається у взаємозв'язку зі сферою застосування й сферою функціонування фінансів.

Щодо визначення поняття «фінансовий контроль», то здебільшого його сутність розкривається у теорії фінансового права, де воно трактується по-різному. Кожен з науковців під час визначення змісту цієї правової категорії намагається наголосити на тих чи інших її особливостях. Деякі вчені у своїх дослідженнях розглядають фінансовий контроль як «цілеспрямовану діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, спрямовану на додержання законності, фінансової дисципліни і раціональності у забезпеченні реалізації фінансової діяльності держави, тобто мобілізації, розподілу й використання централізованих та децентралізованих фондів коштів з метою виконання завдань і функцій держави та ефективного соціально-економічного розвитку всіх суб'єктів фінансових відносин» [14, с. 52]; як «діяльність державних органів і недержавних організацій по забезпеченню законності, фінансової дисципліни і доцільності під час мобілізації, розподілу, перерозподілу та використання грошових коштів та пов'язаних із цим матеріальних цінностей» [15, с. 9]; як «законодавчо врегульовану діяльність уповноважених органів держави та органів місцевого самоврядування й недержавних організацій, спрямовану на забезпечення законності, фінансової дисципліни і раціональності під час формування (мобілізації), розподілу та використання грошових фондів і пов'язаних із цим матеріальних цінностей держави та місцевого самоврядування, задля найефективнішого соціально-економічного розвитку суспільства» [16, с. 76]; як «законодавчо врегульовану діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання із спостереження за рухом фінансових ресурсів в межах публічних фондів та додержанням законності, раціональності і фінансової дисципліни в процесі здійснення фінансової діяльності» [17, с. 96]; як «невід'ємну складову частину фінансової діяльності держави, органів місцевого самоврядування; спеціальну галузь контролю, що здійснюється як на державному, так і на

місцевому рівнях [18, с. 44]; як «систему активних дій, що здійснюються органами державної влади та місцевого самоврядування, громадянами України, за стеженням та функціонуванням будь-якого об'єкта управління у частині утворення, розподілу й використання ним фінансових ресурсів з метою оцінки економічної ефективності господарської діяльності, виявлення і блокування у ній відхилень, що перешкоджають законному й ефективному використанню майна і коштів, розширеному відтворенню виробництва, задоволенню державних, колективних та приватних інтересів і потреб, а також удосконаленню управління економікою» [19, с. 4]. Також є цікавою думка про те, що фінансовий контроль – це «одна із важливих функцій держави, яка контролює легальність доходів фізичних та юридичних осіб, які частково, у вигляді обов'язкових платежів, податків та зборів, надходять до бюджетів і державних позабюджетних фондів, а також діяльність державних органів щодо виконання повноважень, які пов'язані з рухом фінансових ресурсів [20, с. 20]. Під фінансовим контролем розуміється також «особлива сфера контролю, що становить собою діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування та інших уповноважених суб'єктів з виявлення порушень законності, фінансової дисципліни й доцільності під час формування, розподілу й використання державних і муніципальних грошових фондів» [21, с. 19]. М.П. Кучерявенко поняття «фінансовий контроль» розуміє як спеціальний державний контроль, діяльність фінансових органів та їх посадових осіб із забезпечення законності, фінансової дисципліни і раціональності під час мобілізації, розподілу і використанні централізованих і децентралізованих грошових фондів та пов'язаних з ними матеріальних ресурсів [22, с. 53]. Таким чином, фінансовий контроль є універсальною категорією, що регулюється як публічним, так і приватним правом, це підтверджується головними завданнями фінансового контролю: підтримкою фінансової дисципліни, запобіганням фінансових правопорушень, застосуванням заходів примусу за їх вчинення. Сутність фінансового контролю полягає в контролі за фінансово-господарською діяльністю об'єкта контролю, що акумулює і витрачає кошти в публічних цілях або використовує публічне майно чи інші фінансові ресурси. Отже, враховуючи вищезазначене, фінансовий контроль можна охарактеризувати як законодавчо врегульовану діяльність спеціально уповноважених суб'єктів публічного адміністрування, недержавних організацій, спрямовану на забезпечення законності, фінансової дисципліни й раціонального формування, розподілу, перерозподілу та використання фінансових ресурсів суб'єктами фінансових правовідносин.

Поняття «фінансовий контроль» та «державний контроль» за обсягом і змістом певним чином перетинаються. Похідним від цих двох категорій є поняття «державний фінансовий контроль», який є видом державного контролю і різновидом фінансового контролю за його суб'єктним складом. Державний фінансовий контроль здійснюють органи державної влади й управління, а також спеціалізовані державні органи фінансового контролю.

Державний контроль охоплює різноманітні сфери, зокрема, особливе місце займає фінансова діяльність держави. Державний фінансовий контроль є невіддільним складником системи управління державними фінансами. Реалізація зовнішніх і внутрішніх функцій держави неможлива без наявності і використання фінансових ресурсів, що створюють фінансову основу для існування самої держави. Предметом державного контролю у сфері суспільних відносин, які розглядаються, є публічні фінанси, що належать державі, а також управлінські дії, які вчиняються при формуванні, розподілі, володінні, та використанні зазначених ресурсів. Згідно з Лімською декларацією керівних принципів контролю «організація контролю є обов'язковим елементом управління суспільними фінансовими коштами, оскільки таке управління спричиняє відповідальність перед суспільством» [23].

Наявність великого розмаїття тлумачень поняття «державний фінансовий контроль» у науковій літературі, які іноді суперечать один одному, призводять до неоднозначного розуміння цієї категорії, що в кінцевому випадку ускладнює вибір форм, методів та інструментів контролю під час здійснення контрольно-ревізійних заходів. Невирішеною частиною загальної проблеми є формування єдиної термінологічної бази або понятійно-категоріального апарату державного фінансового контролю, які б відповідали його базовим процесам і явищам.

Слід зауважити, що у чинному вітчизняному законодавстві відсутнє офіційне закріплення поняття «державний фінансовий контроль». Так, наприклад, спеціальний Закон України від 26.01.1993 р. «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» регламентує, що державний фінансовий контроль забезпечується органом державного фінансового контролю через проведення державного фінансового аудиту, інспектування, перевірки державних закупівель та моніторингу закупівлі [24], але взагалі не містить його дефініцію, не оперує поняттями «зовнішній», «внутрішній» державний фінансовий контроль. Наслідком стає проблема нечіткості використовуваного в теорії та практиці понятійного апарату, що призводить до певного нерозуміння і двозначності.

Л.В. Гуцаленко розглядає державний фінансовий контроль як «різновид фінансового контр-

олю, що здійснюється відповідними органами державного фінансового контролю і полягає у встановленні фактичного стану справ щодо дотримання вимог чинного законодавства на підконтрольному об'єкті, спрямований на забезпечення законності, фінансової дисципліни і раціональності в ході формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів, що належать державі, а також використання коштів, що залишаються у суб'єкта фінансових правовідносин у зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів, державних позабюджетних фондів та кредитів, отриманих під гарантії Кабінету Міністрів України» [25, с. 6]. А.В. Хмельков констатує, що державний фінансовий контроль є «синтезом різновидів фінансового контролю, що здійснюється відповідними суб'єктами державного фінансового контролю для досягнення цілей і забезпечення життєвих інтересів, визначених державою. Він полягає в установленні фактичного стану справ та дотриманні вимог чинного законодавства об'єктом контролю щодо законності, фінансової дисципліни, раціональності під час формування, розподілу, володіння, використання та відчуження предмета контролю, тобто активів, що належать державі, а також використання коштів, що залишаються у суб'єкта фінансових правовідносин у зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів, державних позабюджетних фондів та кредитів, отриманих під гарантії держави. Державний фінансовий контроль є однією з важливих функцій державного управління, яка полягає у сприянні реалізації фінансової політики держави, забезпеченні процесу формування й ефективного використання фінансових ресурсів держави для досягнення поставлених нею цілей у сфері фінансів» [26, с. 12]. Л.М. Овсянников доводить, що державний фінансовий контроль – це «реалізація права держави правомірно захищати власні фінансові інтереси та фінансові інтереси громадян за допомогою системи законодавчих, організаційних, адміністративних і правоохоронних заходів» [27]. О.Ю. Грачова стверджує, що «державний фінансовий контроль є діяльністю уповноважених державою органів і організацій за дотриманням законності у процесі збирання, розподілу, перерозподілу й використання грошових фондів держави та муніципальних утворень з метою здійснення ефективної фінансової політики в суспільстві для забезпечення прав і свобод громадян» [28]. Г.В. Дмитренко визнає державний фінансовий контроль як «регламентовану нормами права діяльність державних органів влади та управління з контролю за своєчасністю та точністю фінансового планування, обґрунтованістю та повнотою надходжень та руху державних фінансових і матеріальних ресурсів, правильності та ефективності їх використання» [29].

Таким чином, аналізуючи питання визначення державного фінансового контролю, можна стверджувати, що, незважаючи на наявну неоднозначність розуміння, його розглядають: а) як одну з найважливіших функцій управління суспільними фінансовими ресурсами; б) як систематичну діяльність органів державної влади і управління. Безумовно, що такий поділ є формальним, і обидва ці аспекти мають існувати в діалектичній єдності, що дозволяє вивчати державний фінансовий контроль з позицій системного підходу. Отже, державний фінансовий контроль є складовою частиною фінансового контролю і одним з видів державного контролю, його варто розглядати як одну із форм управлінської діяльності, як самостійну функцію управління, яка має цільову спрямованість, певний зміст і способи його здійснення.

За результатами узагальнення існуючих підходів щодо визначення змісту понять «контроль», «державний контроль», «фінансовий контроль», «державний фінансовий контроль», слід зазначити, що в теорії адміністративного права, фінансового права, публічного адміністрування багато авторів їх ототожнюють. Проте варто підтримати тих науковців, якими запропоноване співвідношення зазначених понять, що дає змогу встановити чіткий розподіл повноважень на кожному рівні управління, зрозуміти організацію раціональної взаємодії між суб'єктами контролю та межі відповідальності. Таким чином, відповідно, пропонуємо розуміти державний фінансовий контроль як регламентовану спеціальними нормами права публічну діяльність, здійснювану органами публічного адміністрування, в тому числі спеціалізованими державними органами фінансового контролю, спрямовану на забезпечення законності, раціональності, ефективності управління (формування, розподілу, використання, розпорядження) публічними фінансовими ресурсами, з метою виявлення, усунення та запобігання фінансових правопорушень у найбільш дієвий спосіб.

Література

1. Словарь иностранных слов / [гл. ред. Ф. Н. Петров]. Москва : Русский язык, 1989. 624 с.
2. Кивалов С.В. Административное право Украины : учебник. Харьков : Одиссей, 2004. 880 с.
3. Коломоець Т.О. Адміністративне право України : навчальний посібник. Київ : Істина, 2008. 216 с.
4. Курс адміністративного права України : підручник / [Колпаков В.К., Кузьменко О.В., Пастух І.Д., Сущенко В.Д. та ін.]; за ред. В.В. Коваленка. Київ : Юрінком Інтер, 2012. 808 с.
5. Бандурка О. М. Теорія і практика управління органами внутрішніх справ України. Харків, 2004. 780 с.
6. Адміністративне право України : навчальний посібник : у 2 т. / [Галунько В.В., Олефір В.І., Пихтін М.П. та ін.]; за ред. В. В. Галунька. Херсон : ПАТ Херсонська міська друкарня, 2011. 320 с. (Т. 1 : Загальне адміністративне право).
7. Ліпкан В.А. Контрольне право як атрибутний елемент української системи права. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 8. С. 7–10.
8. Гаращук В.М. Доктрина контролю та нагляду в управлінні. *Правова доктрина України – основа формування правової системи держави* : матеріали між. наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю НАПрН України та обговоренню 5-ти том. монографії «Правова доктрина України», Харків, 20-21 лист. 2013. Нац. акад. прав. наук України. Харків. 2013. С. 201-207.
9. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. Київ : Юридична думка, 2007. 992 с.
10. Авер'янов В.В. Виконавча влада і адміністративне право. Київ : Видавничий Дім «Ін-Юре», 2002. 668 с.
11. Стеценко С.Г. Адміністративне право України : навчальний посібник. Київ : Атіка, 2011. 624 с.
12. Андрійко О.Ф. Організаційно-правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 1999. 42 с.
13. Бандурка О.М., Тищенко М.М. Адміністративний процес. Київ : Літера ЛТД, 2001. 336 с.
14. Орлюк О.П. Фінансове право : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 528 с.
15. Фінансове право України : навч. посіб. / за заг. ред. д.ю.н., проф. Шкарупи В.К. Київ : Істина, 2007. 148 с.
16. Берлач А.І. Фінансове право України : навчальний посібник. Київ : Університет «Україна», 2008. 328 с.
17. Сарана С.В. Фінансове право України : навчальний посібник. Полтава: Полтавський інститут економіки і права Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», 2008. 567 с.
18. Фінансове право України (альбом схем) : навч. посіб. / [Л.М. Касьяненко, А.В. Цимбалюк, Ю.О. Фоменко]; за заг. редакцією Л. М. Касьяненко. Київ : Алерта, 2014. 270 с.
19. Стефанюк І.Б. Фінансовий контроль: визначення поняття і системи. *Економіка, фінанси, право*. 2001. № 7. С. 3-6.
20. Фінансове право : підручник / за заг. ред. О.П. Гетманець ; [Бандурка О.М., Гетманець О.П., Жорнокуй Ю.М. та ін.]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 392 с.
21. Фінансове право : навч. посіб. / М.Г. Волощук, Т.О. Карабін, М.В. Менджул. Ужгород : Видавництво Олександрі Гаркуші, 2017. 244 с.
22. Воронова Л.К., Кучерявенко М.П. Финансовое право: учеб. пособие для студентов юрид. вузов и ф-тов. Харьков : Легас, 2003. 359 с.
23. Лімська декларація керівних принципів контролю від 01.01.1977 р. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/card/604_001.
24. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993 р. № 2939-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 13. Ст. 110.
25. Гуцаленко Л.В., Дерій В.А., Коцупатрий М.М. Державний фінансовий контроль : навч. посіб. / Л.В. Гуцаленко. Київ : ЦУЛ, 2009. 424 с.
26. Хмельков А.В. Державний фінансовий контроль : навч. посіб. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. 549 с.
27. Овсянников Л.Н. Государственный финансовый контроль: подходы к стандартизации. *Финансы. Ежемесячный теоретический и научно-практический журнал*. № 2. 2007. С. 71.
28. Грачева Е.Ю., Толстопятенко П.П., Рыжкова Е.А. Финансовый контроль : учеб. пособ. Москва : Изд. дом – Камерон, 2004. 272с.

29. Дмитренко Г.В. Організація і здійснення державного контролю в Україні (фінансово-економічні аспекти) : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02. К., 2011. 36 с.

Анотація

Прасюк В. М. Державний фінансовий контроль: визначення поняття. – Стаття.

Стаття присвячена визначенню поняття «державний фінансовий контроль». Зауважено, що теоретичний складник дослідження питань у сфері адміністративно-правового регулювання державного фінансового контролю вимагає детального аналізу, а тому передбачає визначення певної системи основних категорій. На підставі довідникової, енциклопедичної, словникової літератури досліджено сутність і зміст понять «контроль», «державний контроль», «фінансовий контроль», «державний фінансовий контроль». Поняття «контроль» охарактеризовано як одну із функцій управління, яка представляє собою систему спостереження та перевірки за діями керованого об'єкта для оцінки ефективності прийняття управлінських рішень. Доведено, що правова природа державного контролю полягає в тому, що він здійснюється конкретними державними органами та їх посадовими особами у чітко визначених рамках закону і призводить до певних юридичних наслідків.

Підтримано позицію тих науковців, якими запропоноване співвідношення зазначених понять, що дає змогу встановити чіткий розподіл повноважень на кожному рівні управління, зрозуміти організацію раціональної взаємодії між суб'єктами контролю та межі відповідальності. Обґрунтовано, що часто державний фінансовий контроль розглядають: як одну з найважливіших функцій управління суспільними фінансовими ресурсами; як систематичну діяльність органів державної влади і управління. Доведено, що державний фінансовий контроль є складовою частиною фінансового контролю і одним з видів державного контролю, тому його варто розглядати як одну із форм управлінської діяльності, як самостійну функцію управління, яка має цільову спрямованість, певний зміст і способи його здійснення. Запропоновано

авторську дефініцію поняття «державний фінансовий контроль».

Ключові слова: контроль, державний контроль, державний фінансовий контроль, публічні фінанси, фінансові ресурси.

Summary

Prasiuk V. M. State financial control: definition of the concept. – Article.

The article is devoted to the definition of the concept of “state financial control”. It is noted that the theoretical component of the study of issues in the field of administrative and legal regulation of public financial control requires a detailed analysis, and therefore requires the definition of a certain system of major categories. On the basis of reference, encyclopedic, vocabulary literature, the nature and content of the concepts of “control”, “state control”, “financial control”, “state financial control” were investigated. The term “control” is described as one of the management functions, which is a system of monitoring and checking the actions of a managed object to evaluate the effectiveness of management decisions. It is proved that the legal nature of state control lies in the fact that it is exercised by specific state bodies and their officials within clearly defined frameworks of the law and leads to certain legal consequences.

We support the position of those scholars who, by the proposed correlation of these concepts, make it possible to establish a clear division of powers at each level of management, to understand the organization of rational interaction between the subjects of control and the limits of responsibility. It is substantiated that public financial control is often considered: as one of the most important functions of managing public financial resources; as a systematic activity of public authorities and management. It is proved that state financial control is an integral part of financial control and a type of state control, so it should be considered as a form of management activity, as an independent function of management, which has a purpose, specific content and ways of its implementation. The author defines the concept of “state financial control”.

Key words: control, state control, state financial control, public finances, financial resources.